

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕРФОРМАТИВНИХ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ПРОДАКШНУ ТА ЗВУКОРЕЖИСУРИ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Валерій МАРЧЕНКО

«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ МУЗИКИ ТА ГАРМОНІЯ

для здобувачів вищої освіти

Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність	В5 Музичне мистецтво
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	«Звукорежисура»
Вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна, заочна
Навчальний рік	2025/2026
Кількість кредитів ECTS	3/90
Мова викладання, навчання й оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	екзамен

Розробник:

САПОЖНІК Ольга Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва

ЗАТВЕРДЖЕНО:

В. о. завідувача кафедри
музичного продакшну та звукорежисури
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Валентина ГРИЩЕНКО

Погоджено з гарантом освітньої програми «Звукорежисура»

Гарант освітньої програми

Валентина ГРИЩЕНКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки).

Навчальна дисципліна «Теорія музики та гармонія» передбачена ОП «Звукорежисура» зі спеціальності В5 Музичне мистецтво першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Відповідно до навчального плану дисципліна викладається на I курсі у першому семестрі. Формою підсумкового контролю є екзамен. Загальна кількість годин – 90 годин (кредитів ЄКТС – 3).

Денна форма: контактні години: лекційні – 10 год., практичні – 20 год.; модульний контроль – 6 год., для самостійної роботи здобувачів визначено 54 год.

Заочна форма: контактні години: лекційні – 2 год., практичні – 6 год.; модульний контроль – 2 год., для самостійної роботи здобувачів визначено 80 год.

Дисципліна є важливою, оскільки забезпечує підготовку фахівців для сфери музичного мистецтва та спрямована на набуття здобувачами теоретичних знань і практичних навичок, а також на вдосконалення у здобувача музичного слуху, розвиток естетичного художнього смаку та формування професійного ставлення до мистецтва. Предметом вивчення є елементи структури музичної мови у її графічному вираженні. Навчальна дисципліна дозволяє здобувачу вищої освіти сформулювати достатньо високий рівень фахової компетенції стосовно теорії музики та гармонії, розвиває вміння кваліфіковано відобразити результати власних висновків та спостережень в царині музичного мистецтва вказаного напрямку.

Навчальна дисципліна «Теорія музики та гармонія» пов'язана з такими обов'язковими дисциплінами, як «Історія музики», «Музичний інструмент/вокал», «Аналіз музичних творів», «Інструментознавство».

2. Мета дисципліни: вивчення та засвоєння студентами ключового набору музичних художньо-виражальних засобів та його графічної фіксації; розвиток професійного музичного слуху, оволодіння навичками музично-теоретичного аналізу, отримання музично-теоретичних знань і практичних умінь для подальшого використання в самостійній творчій діяльності.

3. Завдання дисципліни:

- надання знань щодо природи звуку, його будови та виразових можливостей; засвоєння теоретичних відомостей стосовно організації музичної мови;
- вивчення особливостей окремих музично-виразових засобів;
- засвоєння правил нотного письма;
- вивчення типологічних рис різних музичних жанрів;
- формування у здобувачів цілісної системи знань про засоби музичної виразності;
- формування музично-теоретичних навичок, необхідних у професійній діяльності музиканта;
- вміння робити початковий музично-теоретичний аналіз хорової та інструментальної партитури;

- виховання музичного слуху, музичної пам'яті та аналітичного мислення;
- виховання логічно осмисленого відношення до структурного, ладотонального та метроритмічного змісту нотного тексту;
- опанування основами техніки диригування, структурою диригентських схем;
- уміння визначати й диригувати музичні твори у простих, складних і мішаних розмірах;
- виховання естетичного художнього смаку та формування професійного ставлення до музичного тексту.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва

СК 5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК8. Здатність здійснювати диригентську діяльність.

СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, музичній педагогіці.

5. Програмні результати навчання (ПРН) :

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

Програма навчальної дисципліни складається з трьох модулів:

Модуль 1. Музичні властивості звуку

Модуль 2. Ладово-тональна організація музики

Модуль 3. Гармонія. Функціональна система головних тризвуків

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин				
		денна форма				
		усього	у тому числі			
л	п		м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. МУЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗВУКУ						
1.1	Звук. Музичні властивості звуку. Музична система. Музичний стрій.	7	1	2		4
1.2	Інтервали. Акорди. Нотне письмо.	9	1	2		6
1.3	Метроритмічна організація музики. Ритм. Особливі види поділу тривалостей.	6,5	0,5	2		4
1.4	Метр. Тактовий розмір. Групування. Складні розміри, перемінні розміри, затакт, система диригування.	5,5	0,5	1		4
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за модуль 1	30	3	7	2	18
МОДУЛЬ 2. ЛАДОВО-ТОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИКИ						
2.1	Лад і тональність у музиці. Види мажору і мінору. Інтервали.	7	1	2		4
2.2	Акорди: тризвуки, обернення тризвуків, головні тризвуки у мажорі та мінорі.	8	1	2		5
2.3	Збільшений та зменшений тризвук. Ладова альтерація. Хроматизм. Мелодія. Фактура.	7	1	1		5
2.4	Будова музичної мови. Період. Прості та складні форми.	6	1	1		4
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за модуль 2	30	4	6	2	18

МОДУЛЬ 3. ГАРМОНІЯ. ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ						
3.1	Гармонія як важливий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Головні тризвуки ладу у чотириголосному викладенні.	6,5	0,5	2		4
3.2	Гармонізація мелодії головними тризвуками. Акорди та їх класифікація. Тривуки з оберненнями. Переміщення акордів.	6,5	0,5	2		4
3.3	Гармонізація баса. Стрибки терцій. Обернення тризвуків головних ступенів та домінантсекстакорд.	7	1	2		5
3.4	Септакорди та нонакорди.	7	1	1		5
	Модульний контроль	2			2	
	Разом за модуль 3	30	3	7	2	18
	Разом з дисципліни	90	10	20	6	54

(для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу і теми	кількість годин				
		заочна форма				
		усього	у тому числі			
л	п		м.к.	с.р.		
МОДУЛЬ 1. МУЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗВУКУ						
1.1	Звук. Музичні властивості звуку. Музична система. Музичний стрій.	18,25	0,25			8
1.2	Інтервали. Акорди. Нотне письмо.	7,25	0,25			7
1.3	Метроритмічна організація музики. Ритм. Особливі види поділу тривалостей.	6		1		5
1.4	Метр. Тактовий розмір. Групування. Складні розміри, перемінні розміри, затакт, система диригування.	5		1		4
	Модульний контроль	0,5			0,5	
	Разом за модуль 1	30	0,5	2	0,5	27
МОДУЛЬ 2. ЛАДОВО-ТОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИКИ						
2.1.	Лад і тональність у музиці. Види мажору і мінору. Інтервали.	8,25	0,25			8
2.2.	Акорди: тризвуки, обернення тризвуків, головні тризвуки у мажорі та мінорі.	7,25	0,25			7
2.3.	Збільшений та зменшений тризвук. Ладова альтерація. Хроматизм. Мелодія. Фактура.	7		1		6
2.4.	Будова музичної мови. Період. Прості і складні форми.	7		1		6
	Модульний контроль	0,5			0,5	
	Разом за модуль 2	30	0,5	2	0,5	27
МОДУЛЬ 3. ГАРМОНІЯ. ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ						
3.1	Гармонія як важливий елемент музичної мови. Основні типи фактури. Головні тризвуки ладу у чотириголосному викладенні.	7,5	0,5			7

3.2	Гармонізація мелодії головними тризвуками. Акорди та їх класифікація. Тризвуки з оберненнями. Переміщення акордів.	8,5	0,5			8
3.3	Гармонізація баса. Стрибки терцій. Обернення тризвуків головних ступенів та домінантсектакорд.	6		1		5
3.4.	Септакорди та нонакорди.	7		1		6
	Модульний контроль	1			1	
	Разом за модуль 3	30	1	2	1	26
	Разом з дисципліни	90	2	6	2	80

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЗВУК І ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ

Тема 1.1.ЗВУК. МУЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ЗВУКУ. МУЗИЧНА СИСТЕМА. МУЗИЧНИЙ СТРІЙ

Анотація до лекції 1.1

Актуальність навчальної дисципліни «Теорія музики та гармонія». Мета й основні завдання навчальної дисципліни в контексті нових педагогічно-музикознавчих реалій. Музичний звук. Музыка – мистецтво звукових образів. Основні художні закономірності музики. Елементи музичної мови, їх взаємодія. Єдність змісту і форми. Українська музыка – невід’ємна частина світової музичної культури. Мета, завдання і короткий зміст курсу «Теорія музики та гармонія». Огляд підручників, навчальних посібників, методичної літератури.

План

1. Характеристика музичного звука.
2. Обертони. Резонанс і його значення в музичній практиці.
3. Музична система і її елементи: звукоряд, регістри, октави.
4. Музичний стрій.

Практичне заняття до теми 1.1. № 1

Мета: дати характеристику базовим дефініціям дисципліни «Теорія музики та гармонія», з’ясувати різні тлумачення й наукові погляди щодо теоретичного та методологічного апарату.

План

1. Музична система і її елементи: звукоряд, регістри, октави.
2. Музичний стрій. Хроматико-енгармонічний (рівномірно-темперований) стрій.
3. Музичний стрій і виконавська практика.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Практичне заняття до теми 1.1. № 2

Мета: навчитись відрізняти звукоряди та музичні лади.

План

1. Поняття «звук», «властивості звуку», «обертон», «спектр», «тембр», «натуральний звукоряд».

2. Побудувати обертонові (натуральні) звукоряди від звуків.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

1. Обґрунтуйте актуальність дисципліни "Теорія музики та гармонія" у творчому та педагогічно-виховному дискурсі.

2. Опишіть звук як фізичне явище і як відчуття. Дайте характеристику музичного звуку: висота, тривалість, гучність, тембр. Обертоновий звукоряд.

3. Опишіть явище резонансу і його значення у музичній практиці.

4. Побудуйте обертонові (натуральні) звукоряди від звуків.

5. Опрацюйте рекомендовану літературу.

Література: 3–13, 16–22, 24, 25, 27, 28, 33, 35, 36, 39, 41–44, 47, 48.

Тема 1.2. ІНТЕРВАЛИ. АКОРДИ. НОТНЕ ПИСЬМО.

Анотація до лекції 1.2

Визначення інтервалу. Класифікація інтервалів: прості, складені, мелодичні, гармонічні (фонізм, консонанси, дисонанси), діатонічні, хроматичні, енгармонічні, акустичні, ладові. Акорди. Визначення акорду. Акорди терцієвої будови: тризвуки, септакорди, нонакорди, їхні види. Консонуючі і дисонуючі акорди. Обернення тризвуків і септакордів, їх назви і позначення. Виклад акордів: тісне, широке, мішане розташування; мелодичне положення.

План

1. Класифікація інтервалів: прості, складені, мелодичні, гармонічні (фонізм, консонанси, дисонанси), діатонічні, хроматичні, енгармонічні, акустичні, ладові (стійкі, нестійкі).

2. Акорди. Тризвуки. Обернення тризвуків.

3. Септакорди, їх обернення, позначення.

Практичне заняття до теми 1.2. № 3

Мета: навчитись визначати акорди. Акорди терцієвої будови: тризвуки, септакорди, нонакорди. Консонуючі і дисонуючі акорди. Обернення тризвуків і септакордів, їх назви і позначення. Практичні завдання:

1. Записати усі види тризвука, септакорда з оберненнями.

2. Акорди зміненої терцієвої будови: неповні акорди, з заміненними тонами (Д7 з секстою, VII7 з квартою).

Література: 1, 3, 9, 12, 14, 15, 20, 27.

Практичне заняття до теми 1.2. № 4

Мета: навчитись сучасної нотації, опанувати форми запису музики, динаміки, тембру, штрихів.

План

1. Сучасна нотація: ноти, паузи, знаки збільшення тривалостей, запис особливих видів поділу тривалостей, нотний стан, тактова риска, аколада, ключі "До", "Соль", "Фа". Форми запису багатоголосної музики: оркестрова, ансамблева і хорова партитури. Знаки спрощення і скорочення нотного письма.
2. Запис динаміки, темпу, артикуляції (штрихів).
3. Найуживаніші італійські музичні терміни.

Література: 1, 3, 9, 12, 14, 15, 20, 27.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

1. Визначити ритмічні мотиви в заданих творах.
2. Перегрупувати неправильне групування.
3. Дати визначення нотного письма. Описати історію розвитку письма: літери, невми, знамена тощо.
4. Реформа ГвідоАретинського, давньоруська знаменна нотація, мензуральна нотація, цифрові форми запису музики (табулатура, цифрований бас).
5. Практичні письмові завдання.

Література: 1, 3, 9, 12, 14, 15, 20, 27.

Тема 1.3. МЕТРОРИТМІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИКИ. РИТМ. ОСОБЛИВІ ВИДИ ПОДІЛУ ТРИВАЛОСТЕЙ

Анотація до лекції 1.3.

Визначення ритму. Основні ритмічні одиниці. Особливі види поділу тривалостей: тріоль, дуоль, квартоль, квінтоль та інші. Ритмічний рисунок, ритмічні акценти. Темп і ритмічні одиниці. Поліритмія. Ритм, темп, жанр.

План

1. Ритм. Особливі види поділу тривалостей. Визначення ритму.
2. Основні ритмічні одиниці: ціла, половинна, четвертна, восьма, шістнадцята, тридцять друга.
3. Особливі види поділу тривалостей.
4. Ритмічний рисунок.
5. Поліритмія.

Практичне заняття до теми 1.3. № 5

Мета: навчитись ритмічному групуванню та визначенню метричної організації. Практичні завдання:

План

1. Здійснити групування тривалостей у заданому розмірі.
2. Здійснити групування тривалостей у заданому розмірі з використанням міжтактових синкоп.
3. Здійснити групування тривалостей у заданому розмірі в поліметрії.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

1. Навчитись визначати складні, перемінні розміри, отримати навички система диригування основних диригентських схем.

2. Визначити складний розмір на слух.

3. Диригувати музичний уривок із сильної долі.

4. Диригувати музичний уривок із затакту.

Література: 1, 2, 7, 9, 23, 26, 37, 38, 40, 45.

Тема 1.4. МЕТР. ТАКТОВИЙ РОЗМІР. ГРУПУВАННЯ. СКЛАДНІ РОЗМІРИ, ПЕРЕМІННІ РОЗМІРИ, ЗАТАКТ, СИСТЕМА ДИРИГУВАННЯ

Анотація до лекції 1.4.

Визначення метру і розміру. Такт, затакт. Класифікація розмірів: прості, складні, мішані і змінні. Форма запису тактового розміру. Основні диригентські схеми. Поліметрія.

План

1. Визначення метру і розміру. Метричні акценти, такт, затакт.

2. Класифікація розмірів: прості, складні, мішані. Форми запису тактового розміру.

3. Основні диригентські схеми (двохдольна, трьохдольна, чотирьохдольна). Поліметрія.

4. Групування тривалостей в інструментальній, вокальній та хоровій музиці. Випадки порушення правил групування.

Практичне заняття до теми 1.4. № 6

Мета: навчитись визначати метр, ритм, розмір, синкопу.

Практичні завдання:

План

1. Взаємодія метру і ритму. Синкопа.

2. Визначення синкопи. Види синкоп: міжтактова, внутрішньотактова, міждольова, внутрішньодольова.

3. Диригентська схема. Структура долі: ауфтакт, крапка, відбиття.

4. Вміння визначити та диригувати розміри $2/4$; $3/4$; $4/4$. Специфіка хорового, оркестрового диригування.

5. Визначити й диригувати прості ($2/4$, $3/4$, $3/8$), складні ($4/4$, $6/4$, $6/8$, $9/8$, $9/4$, $12/8$, $12/4$) та мішані ($5/4$, $7/4$, $5/8$) розміри.

6. Послаблення регулярної метрики і посилення ролі ритму в музиці ХХ ст.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

1. Побудувати задані інтервали та акорди в альтовому ключі.

2. Побудувати задані альтеровані інтервали та акорди.

3. Побудувати задані інтервали та акорди в теноровому ключі та визначити їх альтерацію.

4. Підібрати та продиригувати хорові чи оркестрові твори, написані у простому та складному розмірах.

Література: 1, 3, 9, 12, 14, 15, 20, 27, 45.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль передбачає написання реферату (15 сторінок), або презентації на 15 слайдів на одну з обраних тем, які вивчались упродовж модуля, а також тестові завдання:

1. Побудувати задані інтервали та акорди в скрипковому ключі

2. Побудувати задані інтервали та акорди в басовому ключі.

4. Визначити альтерацію в заданих інтервалах та акордах.

Література: 1, 3, 9, 12, 14, 15, 20, 27-35.

МОДУЛЬ 2.

ЛАДОВО-ТОНАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗИКИ. ЖАНР У МУЗИЦІ

Тема 2.1.ЛАД І ТОНАЛЬНІСТЬ У МУЗИЦІ. ВИДИ МАЖОРУ І МІНОРУ. ІНТЕРВАЛИ

Анотація до лекції 2.1.

Ладова організація музичної мови. Елементи ладу Визначення ладу. Елементи ладу: ступені (стійкі, нестійкі), основні, побічні; звукоряд, тетрахорд, пентахорд, гексахорд, гама; тяжіння (напрямок, інтенсивність), функції (постійні, змінні, основні, побічні), інтервали, акорди.

План

1.Лад в музиці.

2. Ступені ладу, звукоряд.

3. Ладогармонічна система. Натуральний мажор: звукоряд, тетрахорди, тонічний тризвук, система тяжінь.

4. Натуральний мінор: звукоряд, тетрахорд, тонічний тризвук, система тяжінь.

Практичне заняття до теми 2.1. № 7

Мета: вивчити тональну систему.

План

1. Тональність, гама. Позначення тональностей.

2. Ключові знаки. Квінтове коло тональностей.

3. Інтервали у натуральному мажорі і натуральному мінорі

4. Діатонічні інтервали на ступенях натурального мажору і натурального мінору.

5.Енгармонізм мажорних і мінорних тональностей. Політональність.

6. Транспозиція.

Література: 1, 3, 12, 14, 15, 20, 22-35.

Практичне заняття до теми 2.1. № 8

Мета: вивчити ладову та тональну систему. Практичні завдання:

План

1. Визначити систему: модальна чи тональна.
2. Визначити лад у заданому фрагменті твору.
3. Визначити тональність в заданому фрагменті твору.
4. Розв'язання нестійких консонансів. Розв'язання дисонансів - секунд, септим, тритонів (зб.4, зм.5).

Література: 1, 3, 12, 14, 15, 20, 22-35.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

1. Визначити лад у заданому творі.
2. Визначити тонально-модуляційну систему в заданому творі.
3. Практичні письмові завдання.

Література: 1, 3, 12, 14, 15, 20, 22-35.

ТЕМА 2.2. АКОРДИ: ТРИЗВУКИ, ОБЕРНЕННЯ ТРИЗВУКІВ, ГОЛОВНІ ТРИЗВУКИ У МАЖОРІ ТА МІНОРІ

Анотація до лекції 2.2.

Акорди в натуральному мажорі і натуральному мінорі. Терцієві акорди у натуральному мажорі і натуральному мінорі. Гармонічні функції акордів. Розв'язання нестійких мажорних і мінорних тризвуків з оберненнями.

План

1. Вивчити терцієві акорди у натуральному мажорі і натуральному мінорі.
2. Гармонічні функції акордів.
3. Розв'язання зменшеного тризвуку з оберненнями.
4. Розв'язання Д7, VII7, II, з оберненнями.

Практичне заняття до теми 2.2. № 9

Мета: навчитись будувати акорди та гармонічні послідовності.
Практичні завдання:

План

1. Побудувати основні тризвуки з оберненнями в заданих тональностях.
2. Побудувати задані акордові послідовності в заданих тональностях.
3. Побудувати Д7 з оберненнями.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48, 50.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

1. Побудувати основні тризвуки з оберненнями в заданих тональностях.
2. Побудувати задані акордові послідовності від заданих нот.
3. Дати характеристику ладу та тональностей вибраних творів видатних блюзових і джазових співаків афро-американської та європейської традиції 1920–2000-х років (на вибір 2-4 зразки).

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48, 50.

Тема 2.3.ЗБІЛЬШЕНИЙ І ЗМЕНШЕНИЙ ТРИЗВУК. ЛАДОВА АЛЬТЕРАЦІЯ. ХРОМАТИЗМ. МЕЛОДІЯ. ФАКТУРА

Анотація до лекції 2.3.

Інтервали і акорди у гармонічних ладах. Збільшений тризвук. Інтервали, до складу яких увійшов VI ступінь гармонічного мажору. Характерні інтервали гармонічного мажору: зб.2, зм.7, зм.4, зб.5 та їх розв'язання. Енгармонізм характерних інтервалів. Тритони в гармонічному мажорі та їх розв'язання. Енгармонізм обернень збільшеного тризвуку і обернень зменшеного септакорду. Інтервали, до складу яких увійшов VII ступінь гармонічного мінору. Характерні інтервали гармонічного мінору: зб.2, зм. 7, зм. 4, зб.5 та їх розв'язання. Тритони в гармонічному мінорі та їх розв'язання. Акорди гармонічного мінору, до складу яких увійшов VII+ ступінь. Розв'язання збільшеного тризвуку зб. 1113 та його обернень.

План

1. Інтервали, до складу яких увійшов VI ступінь гармонічного мажору.
2. Інтервали, до складу яких увійшов VII ступінь гармонічного мінору.
3. Тритони в гармонічному мінорі та їх розв'язання.
4. Хроматизм.
5. Фактура твору.

Практичне заняття до теми 2.3. № 10

Мета: ознайомити зі специфікою хроматичної гами, паралельних, одноіменних, мажорних і мінорних тональностей.

План

1. Діатонічна спорідненість тональностей (перший ступінь спорідненості).
2. Тональна модуляція. Роль хроматизму у модуляційному процесі. Найуживаніші модуляційні акорди.
3. Хроматична гама.
4. Варіанти нотації.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

1. Мелодія. Визначення мелодії. Вокальна і інструментальна музика Мелодична лінія. Будова мелодії.
2. Цезури. Ямбічні та хореїчні мотивні форми.
3. Кульмінація, її типи. Принципи розвитку мелодії: повторність (точна, варійована, варіантна, секвентна), контраст, розгортання.
4. Мелодія і акомпанемент. Мелодія і тема. Характерні риси мелодії у різних жанрах.
5. Музичні склади і фактура. Визначення музичного складу. Основні музичні склади: монодичний, поліфонічний (імітаційний, неімітаційний - підголосковий і контрастний), гармонічний (акордовий і гомофонний). Взаємодія мелодії, гармонії і ритму як головних компонентів фактури.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32

Тема 2.4. БУДОВА МУЗИЧНОЇ МОВИ. ПЕРІОД. ПРОСТІ ТА СКЛАДНІ ФОРМИ

Анотація до лекції 2.4.

Розчленованість музичного твору. Цезури. Різноманітні побудови: мотив, фраза. Типи періодів: квадратний, неквадратний, розширений, доповнений, скорочений; повторної і неповторної будови, період єдиної будови. Різноманітність прояву періоду в різних жанрах і стилях.

План

1. Прості форми Одночастинні форми.
2. Куплетна і куплетно-варіаційна форма.
3. Проста двочастинна форма. Співвідношення першої і другої частин, пісенно-танцювальна основа. Двочастиннабезрепризна і двочастиннарепризна форма.
4. Різноманітність прояву двочастинної форми в різних жанрах і стилях.
5. Проста тричастиннарепризна форма. Два типи: з серединою, що розвивається, і з контрастною серединою. Значення середньої частини. Види репризи.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32, 44, 50.

Практичне заняття до теми 2.4. № 11

Мета: ознайомити зі специфікою проявів тричастинноїрепризної форми в різних жанрах і стилях. Різниця між двочастинноюрепризноюформоюітричастинноюрепризною формою.

План

1. Складна тричастинна форма Основні риси складних форм.
2. Складна тричастиннарепризна форма. Будова, значення перших частин.
3. Два типи середньої частини: тріо і епізод.
4. Вплив середньої частини на характер репризи. Значення вступу і коди.
5. Різноманітність проявів складної тричастинноїрепризної форми в різних жанрах і стилях.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32, 44, 50.

Практичне заняття до теми 2.4. № 12

Мета: ознайомити зі специфікою проявів форми рондо в різних жанрах і стилях.

План

1. Рондо Походження рондо. Назва частин.
2. Класичне рондо: характер тематизму, співвідношення рефрену і епізодів. Призначення зв'язок і коди.
3. Форма рондо в різних жанрах і стилях.

Література: 1, 2, 7, 9, 13, 32, 44, 50.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.4.

1. Варіації Походження варіацій. Суть варіювання. Класичні варіації: можливість введення частин, не пов'язаних з темою. Значення фінальної варіації. Класичні варіації в різних жанрах і стилях.

2. Будова сонатної форми: експозиція, розробка, реприза. Значення вступу і коди. Сонатна форма в різних жанрах і стилях.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48-50.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Модульний контроль передбачає написання реферату (15 сторінок), або презентації на 15 слайдів на одну з обраних тем, які вивчались упродовж модуля, а також тестові завдання:

1. Описати на музичних прикладах прості і складні форми.

2. Зробити музично-теоретичний аналіз 2-х творів українських композиторів (акапельний та інструментальний твори).

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48-50.

МОДУЛЬ 3. ГАРМОНІЯ. ФУНКЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА ГОЛОВНИХ ТРИЗВУКІВ

Тема 3.1. ГАРМОНІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ МУЗИЧНОЇ МОВИ. ОСНОВНІ ТИПИ ФАКТУРИ. ГОЛОВНІ ТРИЗВУКИ ЛАДУ У ЧОТИРИГОЛОСНОМУ ВИКЛАДЕННІ

Анотація до лекції 3.1.

Гармонія. Основні типи фактури. Головні тризвуки ладу у чотириголосному викладенні. Мелодичне положення акорду. Вузьке та широке розташування.

План

1. Гармонія – важливий складовий елемент музичної мови.
2. Основні типи фактури.
3. Головні тризвуки ладу у чотириголосному викладенні.
4. Мелодичне положення акорду. Вузьке та широке розташування.

Практичне заняття до теми 3.1. № 13

Мета: ознайомити з трьома основними функціями мажоро-мінорної ладо-гармонічної системи. Загальна формула функціонального розвитку в музичному творі. Гармонічні звороти, їх різновиди.

План

1. Поняття про голосоведіння, його значення та особливості.
2. Плавний рух як основа сполучення тризвуків.
3. Кварто-квінтове та секундове співвідношення тризвуків.
4. Способи сполучення тризвуків (гармонічне, мелодичне).

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Практичне заняття до теми 3.1. № 14

Мета: опанувати гармонізацію мелодії головними тризвуками.

План

1. Гармонізація мелодії як розкриття її гармонічної основи.
2. Значення попереднього аналізу для виявлення закономірностей гармонічного розвитку.
3. Переміщення акордів. Особливості гармонізації мелодії з використання переміщення тризвуків.
4. Практичні завдання.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.1.

1. Описати 2–3 приклади чотириголосного викладення тризвуків головних ступенів: подвоєння, мелодичне положення, розташування.
2. Побудувати головні тризвуки у чотириголосному викладенні в тісному та широкому розташуваннях, в різних мелодичних положеннях (2–3 зразки).

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Тема 3.2. ГАРМОНІЗАЦІЯ МЕЛОДІЇ ГОЛОВНИМИ ТРИЗВУКАМИ. АКОРДИ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ. ТРИЗВУКИ З ОБЕРНЕННЯМИ. ПЕРЕМІЩЕННЯ АКОРДІВ.

Анотація до лекції 3.2.

Гармонізація мелодії як розкриття її гармонічної основи. Значення попереднього аналізу для виявлення закономірностей гармонічного розвитку.

План

1. Переміщення акордів.
2. Особливості гармонізації мелодії з використання переміщення тризвуків.
3. Пряме, протилежне, непряме переміщення.

Практичне заняття до теми 3.2. № 15

Мета: опанувати гармонізацію мелодії основними тризвуками. Значення попереднього аналізу для виявлення закономірностей гармонічного розвитку.

План

1. Побудова гармонічних та мелодичних з'єднань головних тризвуків з плавним голосоведінням.
2. Класифікація акордів.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48–50.

Практичне заняття до теми 3.2. № 16.

Мета: опанувати тризвуки, їх будову, обернення тризвуків, гармонізацію.

План

3. Тризвуки. Обернення тризвуків. Чотириголосний виклад.

4. Гармонізація мелодії головними тризвуками з оберненнями.
5. Практичні завдання.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48-50.

Тема 3.3. ГАРМОНІЗАЦІЯ БАСА. СТРИБКИ ТЕРЦІЙ. ОБЕРНЕННЯ ТРИЗВУКІВ ГОЛОВНИХ СТУПЕНІВ ТА ДОМІНАНТСЕКСТАКОРД

Практичне заняття до теми 3.3. № 17

Мета: опанувати основні правила та закономірності гармонізації баса. Значення попереднього аналізу для виявлення закономірностей гармонічного розвитку.

План

1. Створення логічної виразної мелодії для гармонізації баса.
2. Відбір акордів, їх мелодичного положення та розташування.
3. Створення різних варіантів мелодії на заданий бас.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Практичне заняття до теми 3.3. № 18

1. Домінантсекстакорд, особливості застосування.
2. Обернення Дб.
3. Практичні завдання.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.3.

1. Зробити 2-3 завдання гармонізації баса при заданій мелодії.
2. Зробити 2-3 завдання створення мелодії при заданому басу.
3. Зробити 2-3 завдання із застосуванням домінантсекстакорду.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Тема 3.4. СЕПТАКОРДИ ТА НОНАКОРДИ

Практичне заняття до теми 3.4. № 19

Мета: опанувати основні правила та закономірності гармонізації мелодії з використанням септакордів.

План

1. Гармонізувати мелодію з використанням D7 з оберненнями.
2. Зробити гармонізацію мелодії з використанням H7 з оберненнями.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Практичне заняття до теми 3.4. № 20

Мета: опанувати основні правила та закономірності гармонізації мелодії з використанням нонакордів.

План

1. Нонакорди, специфіка побудови.
2. Основні правила й закономірності застосування нонакордів.

3. Використання D9 при гармонізації завдань.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 44, 46.

Завдання для самостійної роботи до теми 3.4.

1. Зробити 2-3 завдання використання VII7 з оберненнями для гармонізації.

2. Написати завдання з застосуванням стрибків терцій. Стрибок терцій при гармонізації тризвуків кварто-квінтового співвідношення. Використання стрибків в тенорі та сопрано для розширення засобів голосоведіння.

3. Гармонізувати задачу з використанням прохідних зворотів із септакордами.

Література: 3, 9, 18, 35, 36, 37, 38.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 3

Модульний контроль передбачає написання реферату (15 сторінок), або презентації на 15 слайдів на одну з обраних тем, які вивчались упродовж модуля, а також тестові завдання:

1. Секстакорди головних тризвуків. Стрибки при з'єднанні тризвуків з секстакордами. З'єднання двох секстакордів.

2. Домінантовий септакорд. Стрибки при його розв'язуванні в тоніку. Обернення домінантового септакорду.

3. Період. Речення. Каденції. Кадансовий квартсекстакорд.

4. Практичне завдання: гармонізувати мелодію та бас з використанням усіх акордів із вивчених тем.

Література: 3–9, 19–21, 26, 33, 37, 40, 43, 48-50.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання для самостійної роботи з курсу "Теорія музики та гармонія" визначаються для усіх здобувачів індивідуально залежно від рівня фахової підготовки, яку він отримав до вступу у вищий навчальний заклад, індивідуальних здібностей, якості та об'єму засвоєних знань. При цьому важливо слідкувати, щоб самостійна робота органічно доповнювала практичні заняття і сприяла повноцінному засвоєнню певного змістового модуля. Необхідно також розуміти, що розділення на практичну і самостійну є певною мірою відносними.

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Музичний звук.

Висота звука.

Властивості музичних звуків.

Резонанс.

Акустика.

Музична система.

Діапазон.
Регістри.
Звукоряд.
Октави.
Запис звуків за літерною системою.
Знаки альтерації.
Похідні ступені.
Діатонічні та хроматичні півтони та цілі тони.
Енгармонізм звуків.
Музичний стрій.
Піфагоріський, гармонічний, темперований строї. Хроматико-енгармонічний стрій.
Камертон.
Інтервал. Прості інтервали.
Складені інтервали.
Мелодичні і гармонічні інтервали.
Діатонічні та хроматичні інтервали. Енгармонізм інтервалів.
Акорд.
Обернення інтервалів.
Енгармонізм інтервалів.
Акорди терцієвої та нетерцієвої будови.
Тризвуки. Види тризвуків.
Обернення тризвуків.
Головні та побічні тризвуки. Гармонічні звороти.
Тризвуки в мажорі та мінорі.
Історія розвитку нотації.
Літерні нотації.
Невми.
Реформа Гвідо Аретинського.
Давньоруська знаменна нотація.
Мензуральна нотація.
Цифрові нотації.
Нотне письмо. Ноти. Паузи.
Тривалості нот.
Знаки збільшення тривалостей.
Нотний стан.
Ключі.
Партитура.
Диригентські схеми.
Прості й складні розміри.
Нотний стан.
Знаки скорочення та спрощення нотного письма.
Мелізми.

ОРІЄНТОВНІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ З КУРСУ "ТЕОРІЯ МУЗИКИ ТА ГАРМОНІЯ"

1. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Музичний звук".
2. Побудувати: а) гармонічний мінор від "d"; б) мажорний кварт секстакорд від звуку "fis";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів; б) послідовність акордів: тризвуки та їх обернення, септакорди II, V, VII ступенів та їх обернення; в) діатонічні лади (натуральні, гармонічні, мелодичні).
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми: "Музична система".
 2. Побудувати: а) мелодичний мажор від звуку "A"; б) мажорний секстакорд від звуку "b";
 3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів; б) послідовність акордів: тризвуки та їх обернення, септакорди II, V, VII ступенів та їх обернення; в) діатонічні лади (натуральні, гармонічні, мелодичні);
 4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).
- Примітка: Форми і методи організації навчальної діяльності студентів (теоретична та практична підготовка) у 1 та 2 семестрах є однаковими з поступовим ускладненням завдань у кожному семестрі.

2. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Історія нотного письма".
2. Побудувати: а) гармонічний мінор від "f"; б) збільшений тризвук з розв'язанням від звуку "es";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми "Ключі. Партитура".
2. Побудувати: а) міксолідійський лад від звуку "E"; б) зменшений тризвук з розв'язанням від звуку "dis";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів; б) послідовність акордів: тризвуки та їх обернення, септакорди II, V, VII ступенів та їх обернення. в) діатонічні лади (натуральні, гармонічні, мелодичні).
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

3. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Лади народної музики".

2. Побудувати: а) дорійський лад від "g"; б) малий мажорний терцквартакорд від звуку "h";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми "споріднені та неспоріднені тональності: а) дорійський лад від звуку "E"; б) тритони в тональності "g-moll"; Побудувати: а) дорійський лад від "g"; б) малий мажорний терцквартакорд від звуку "a";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

4. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Синкопа. Види синкоп".
2. Побудувати: а) локрійський лад від "g"; б) малий мажорний терцквартакорд від звуку "h";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми "Тритони".
2. Побудувати: а) дорійський лад від звуку "E"; б) тритони в тональності "g-moll";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

5. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Домінантсептакорд та його обернення".
2. Побудувати: а) локрійський лад від "g"; б) характерні інтервали у тональності "h";

3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми: "Споріднені тональності".
2. Побудувати: а) двічі збільшений мажор від звуку "As"; б) характерні інтервали в тональності "H-dur";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки, лади з двома збільшеними секундами);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

6. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Характерні інтервали".
2. Побудувати: а) двічі збільшений мажор від "F"; б) доміантсептакорд з оберненнями у тональності "f";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми: "Музична фактура. Жанр. Стил".
2. Побудувати: а) двічі збільшений мінор від звуку "c"; б) характерні інтервали в тональності "Des-dur";
3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки, лади з двома збільшеними секундами);
4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

7. I варіант

1. Скласти питання до теми: "Особливі види ритмічного поділу".
2. Побудувати: а) мінорну хроматичну гаму від "b"; б) увідні септакорди в тональності "h";

3. Творче завдання: а) диригувати двохдольну, трьохдольну, чотирьохдольну диригентську схему, підібрати відповідні до цих розмірів музичні твори. б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки);

4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми: "Ладова альтерація".

2. Побудувати: а) мажорна хроматична гама в тональності "Е"; б) характерні інтервали в тональності "H-dur";

3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів V, VII ступенів та їх обернень); в) діатонічні семиступеневі лади (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки, лади з двома збільшеними секундами);

4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором)

8. I варіант

1. Висвітлити теоретичне питання: "Хроматична гама. Правила написання".

2. Побудувати: а) мінорну хроматичну гаму від "fis"; б) увідний септакорд та його обернення з внутрішньо функціональним розв'язанням у T в тональності "f";

3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів та характерних інтервалів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів II, V, VII ступенів та їх обернень); в) лади народної та професійної музики: (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки, двічі збільшені лади, хроматичні гами, штучні звукоряди);

4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

II варіант

1. Скласти питання до теми: "Септакорд. Види септакордів".

2. Побудувати: а) мажорна хроматична гама в тональності "Е"; б) характерні інтервали в тональності "H-dur";

3. Творче завдання: а) ланцюжок діатонічних інтервалів та хроматичних інтервалів (з використанням тритонів та характерних інтервалів); б) послідовність акордів у гармонічному викладі (з використанням тризвуків головних та побічних ступенів, а також септакордів V, VII ступенів та їх обернень); в) лади народної та професійної музики: (лади народної музики, мажорна та мінорна пентатоніки, двічі збільшені лади, хроматичні гами, штучні звукоряди);

4. Складання акомпанементу до української народної пісні (за вибором).

ТЕСТИ ДО ЕКЗАМЕНУ

(Позначити правильні відповіді)

1. Звуки називають музичними, якщо вони мають:
 - а) темброву забарвленість
 - б) точну висоту
 - в) емоційну наснагу

2. Чим забезпечується тривалість звуку:
 - а) гучністю виконання
 - б) тривалістю коливань пружного тіла
 - в) акустикою закритого приміщення

3. Як називається система графічних знаків для запису музики:
 - а) музична фонетика
 - б) музична система
 - в) музична нотація

4. У Греції з часів Піфагора (VI століття) існувала нотація:
 - а) піктографічна
 - б) знаменна
 - в) мензуральна
 - г) літерна

5. У VII-VIII століттях у Західній Європі для запису музики використовувалася:
 - а) піктографія
 - б) ідеографія
 - в) невми

6. У якому столітті відбулася реформа запису музики ГвідоАретинського:
 - а) у VI столітті
 - б) у XVIII столітті
 - в) у XI столітті

7. Які додаткові знаки для визначення висоти звуків було введено у XVII столітті:
 - а) крюки
 - б) невми
 - в) кіноварні помітки

8. Яка нотація була введена наприкінці XIII століття для виміру висоти і тривалостей звуків:
 - а) крюкова нотація
 - б) мензуральна нотація
 - в) кондакарна нотація

9. Як називалася нота "до" до XVII століття:
 - а) La

- б) sol
- в) ut
- г) В

10. Буквенне позначення ноти "ля":

- а) E
- б) A
- в) D

11. Організація у часі звуків та пауз на основі взаємодії їх тривалостей– це:

- а) лад
- б) ритм
- в) метр

12. Як називається музика, яка починається зі слабкої долі такту:

- а) синкопа
- б) затакт
- в) поліритмія

13. Що визначають знаки альтерації:

- а) підвищення або пониження ступенів
- б) ступеневу величину інтервалів
- в) мелодичний рисунок

14. Ступені звукоряду, що однаково звучать, але мають різну назву:

- а) альтеровані
- б) енгармонічні
- в) стійкі

15. Система взаємодії стійких та нестійких звуків, об'єднаних тяжінням до єдиного центру Тоніки:

- а) тональність
- б) гама
- в) лад

16. Спрямованість нестійких ступенів у стійкі називається:

- а) хроматизмом
- б) тяжінням
- в) голосоведенням

17. Висотне положення ладу у музичній системі, що визначається висотою тоніки, називається:

- а) гама
- б) звукоряд
- в) тональність

18. Що таке лад:

- а) висотне положення ладу
- б) звукоряд вверх та униз
- в) організація стійких та нестійких ступенів

19. Що таке ладова функція:

- а) взаємозв'язок акордів в ладу
- б) ладове тяжіння акордів
- в) роль акорду в ладу

20. Головними ступенями ладу є:

- а) IIIIV
- б) II V V
- в) II IV VI

21. Ступені, які оточують Т називаються:

- а) головні
- б) побічні
- в) увідні

22. Як називається III ступінь ладу:

- а) домінанта
- б) медіанта
- в) субдомінанта

23. Знайди помилку:

- а) перший ступінь ладу – тоніка
- б) четвертий ступінь – субдомінанта
- в) шостий ступінь – домінанта

24. Які зміни відбуваються при гармонічному мажорі?

- а) підвищується VII ст.
- б) понижується VI ст.
- в) підвищується IV ст.

25. Сполучення двох звуків називається:

- а) акорд
- б) мелодія
- в) інтервал

26. Розташуй по порядку прості інтервали:

- 1) септима 1)
- 2) прима 2)
- 3) кварта 3)

- 4) секунда 4)
- 5) квінта 5)
- 6) терція 6)
- 7) октава 7)
- 8) секста 8)

27. Розташуй по порядку складені інтервали:

- 1) квартдецима 1)
- 2) ундецима 2)
- 3) но́на 3)
- 4) терцдецима 4)
- 5) дуодецима 5)
- 6) квінтдецима 6)
- 7) децима 7)

28. Скільки тонів містить в7:

- а) 5,5
- б) 2,5
- в) 6

29. В який інтервал обертається м2:

- а) у м3
- б) у ч4
- в) у в7

30. Співзвуччя 3-х або більше звуків називається:

- а) інтервал
- б) децима
- в) акорд
- г) тризвук

31. Назвіть акорди терцієвої будови?

- а) квартакорд а) тризвук
- б) квінтакорд б) септакорд
- в) кластер в) нонакорд

32. Яку інтервальну будову має В6:

- а) м3+ч4
- б) ч4+м3
- в) в3+ч4

33. Яка мінорна тональність має 3#:

- а) с
- б) е
- в) f^{is}

34. Визнач паралельні тональності:

- а) ais - b
- б) В - g
- в) E - e

35. Зміщення акценту з сильної долі на відносно сильну називається:

- а) синкопа
- б) пунктирний ритм
- в) тріоль

36. Назва VI ступеню у ладу:

- а) головний
- б) увідний
- в) медіанта
- г) субмедіанта

37. Які ступені змінюються у фригійському ладу:

- а) VI підвищується
- б) II понижується
- в) IV підвищується

38. Які ступені змінюються у міксолідійському ладу:

- а) V підвищується
- б) II понижується
- в) VII понижується

39. Яка тональність має 5 бемолів:

- а) As
- б) Des
- в) Ces

40. Паралельний мажор до cis:

- а) a
- б) Es
- в) E

41. Визнач паралельні тональності:

- а) F - f
- б) As - f
- в) A - E

42. Які ступені змінюються у двічі гармонічному мажорі:

- а) IV; VII; підвищуються;
- б) III; VI; підвищуються;
- в) II; IV; понижуються;

43. Який інтервал має 3,5 тони:

- а) в3
- б) ч4
- в) ч5

44. В який інтервал обертається в6:

- а) у в3
- б) у м3
- в) у ч4

45. Інтервальна будова М6/4:

- а) ч4+в3
- б) ч4+м3
- в) м3+ч4

46. Інтервальна будова Зм. 5/3:

- а) в3+м3
- б) в3+в3
- в) м3+м3

47. У яких ладах будується Д7 ?

- а) натуральному мажорі
- б) натуральному мінорі
- в) гармонічному мажорі
- г) гармонічному мінорі
- д) мелодичному мінорі
- е) двічі гармонічному мажорі

48. Інтервальна будова Д6/5:

- а) в3+м3+м3
- б) м3+в2+в3
- в) м3+м3+в2

49. Розташуйте у вірному порядку обернення Д7:

- а) Д43 а)
- б) Д2 б)
- в) Д6/5 в)

50. На яких ступенях ладу будуються обернення Д7 (з'єднайте стрілочками): а)

- Д6/5а) II
- б) Д43 б) IV
- в) Д 2 в) VII

51. Які функціональні гармонічні звороти ви знаєте ?

- а) автентичний а) натуральний

- б) плагальний б) неповний
- в) повний в) гармонічний
- г) перерваний г) мелодичний

52. Енгармонічно Соль – бемоль мажор можна замінити на:

- а) соль мажор
- б) мі бемоль мажор
- в) фа дієз мажор
- г) до дієз мінор

53. Яка тональність має 6 дієзів:

- а) фа мажор
- б) до дієз мажор
- в) фа дієз мінор
- г) фа дієз мажор

54. Побічні ступені ладу:

- а) I- III- V
- б) I –II- III
- в) II- IV- VI- VII
- г) II –VII

55. Es – dur означає:

- а) сі бемоль мінор
- б) фа мінор
- в) мі мажор
- г) мі бемоль мажор

56. Синкопа – це:

- а) мішаний розмір
- б) пунктирний ритм
- в) чергування сильних та слабких долей
- г) зміщення акценту з сильної долі на слабку

57. До тритонів належать:

- а) в7
- б) зм. 5
- в) в6
- г) зб.4

58. Вибрати неправильний варіант:

- а) Д6/5
- б) Д4/3
- в) Д6/7
- г) Д2

59. Період – це:

- а) зміна сильних і слабких долей
- б) певний відрізок музики
- в) будова, яка виражає завершену думку
- г) ладове тяжіння

60. Скільки обернень має Д7 :

- а) 5
- б) 3
- в) 1
- г) 7

61. На якому ступені ладу будується Д6/5:

- а) на 7 ст.
- б) на 4 ст.
- в) на 5 ст.

62. На якому ступені ладу будується Д2:

- а) на 5 ст.
- б) на 3 ст.
- в) на 4 ст.
- г) на 1 ст.

63. Як переходять акорди ІІ7 у Д7 та його обернення: (бажано подати схему): а)
по правилу кола

б) по правилу хреста

64. Скільки існує різновидів увідних септакордів:

- а) ВВVII7
- в) Мзм.VII7
- б) МВVII7
- г) Зм.VII7

65. Скільки обернень має ДVII7?

- а) 5
- б) 4
- в) 3

66. Як відбувається внутрішньо функціональне розв'язання ДVII7 у Д7
(з'єднайте стрілочками):

- а) ДVII7 а) D4/3
- б) ДVII6/5 б) D2
- в) ДVII4/3 в) D7
- г) ДVII 2 г) D6/5

67. Як називається акорд з п'яти звуків, розташованих по терціям:

- а) інтервал
- б) сепаткорд
- в) нонакорд
- г) тризвук

68. Секвенція – це:

- а) рух будь-якого мелодичного чи гармонічного звороту вверх
- б) переміщення будь-якого мелодичного чи гармонічного звороту на іншу висоту
- в) посилення звучності

69. Альтерація – це:

- а) ладове тяжіння
- б) загострення цілотонних тяжінь
- в) хроматичне змінення ступеней ладу

70. У хроматичній гамі в мінорі не змінюються і вгору і вниз такі ступені:

- а) III VI
- б) II V
- в) I III
- г) I V

71. Які типи тональних співвідношень ви знаєте ?

- а) гармонія а) відхилення
- б) мелодія б) модуляція
- в) лад в) зіставлення

72. Короткочасний перехід у нову тональність називається ?

- а) модуляція
- б) зіставлення в) відхилення

73. Перехід у нову тональність та закріплення у ній називається ?

- а) відхилення
- б) секвенція
- г) модуляція

74. Перелічіть тональності I рівня спорідненості для мажору:

- а) тональність Т та її паралельна б) тональність II ст. та її паралельна
- в) тональність Д та її паралельна
- г) тональність III ст. та її паралельна
- д) тональність VI ст. та її паралельна
- е) тональність мінорної S

75. Поява нової тональності на межі двох музичних побудов після цезури називається?

- а) відхилення
- б) модуляція
- в) зіставлення

76. Продовжити ладову альтерацію:

- а) у мажорі: II ст. понижений і підвищений, ; IV ; VI;
- б) у мінорі: II понижений, IV; VII;

77. Будова музичного твору та його частин:

- а) музичний жанр
- б) музична форма
- в) музичний стиль

78. У якій формі декілька разів повторюється одна тема – рефрен:

- а) варіації
- б) соната
- в) рондо

79. Яка форма основана на темі та її видозміненому повторенні:

- а) рондо
- б) варіації
- в) сюїта

80. Наука, що вивчає природу музичних звуків, звукових сполучень, музичні системи і строї тощо:

- а) музична грамота
- б) музична акустика
- в) музична терапія

81. Художнє оформлення музичної тканини:

- а) жанр
- б) стиль
- в) фактура

82. Засіб виразності, який у перекладі означає "дванадцятизвуччя":

- а) поліфонія
- б) додекафонія
- в) какофонія

83. Одночасне поєднання двох і більше малюнків, що не збігаються називається:

- а) поліметрія
- б) полігармонія

в) поліритмія

84. Одноголосний виклад музичного розвитку, який не передбачає супроводу у будь-якій формі:

- а) унісон
- б) монодія
- в) пісня

85. Поняття, що характеризує класифікацію музичної творчості за родами і видами:

- а) стиль
- б) жанр
- в) фактура

86. Фізичне явище, яке виникає при коливаннях будь-якого походження:

- а) звук
- б) шум
- в) резонанс.

ОРІЄНТОВНА СХЕМА АНАЛІЗУ МЕЛОДІЇ

- визначити характер музики.
- визначити жанрові особливості прикладу: пісня, марш тощо.
- визначити структуру мелодії: скільки речень, фраз, які вони (за величиною, за структурою), скласти початкову схему 2+2, 1+1+2.
- визначити темп, розмір, лад.
- охарактеризувати лінію мелодичного руху.
- виділити окремі характерні інтонації, звороти чи ритмічні фігури.
- -визначити тональність (за допомогою фортепіано чи камертону), визначити відхилення, модуляції, наявність хроматизмів, альтерацій.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН АНАЛІЗУ СТРУКТУРНОЇ ОСНОВИ МЕЛОДІЇ

1. Тип і жанрова природа мелодії (вокальна, інструментальна, пісенна, танцювальна, маршова, декламаційна, речитативна, моторна чи поєднання кількох жанрових ознак). Первинна характеристика образу.

2. Ладогармонічні особливості: а) визначити ладотональність; б) виділити напружені інтервали та інтонаційні звороти; в) узагальнити співвідношення ладової стійкості та нестійкості (переважання стійкості, переважання нестійкості, їх гармонічна рівновага); г) визначити зв'язок ладової виразності з характером образу.

3. Мелодичний рисунок: а) визначити його тип (кульмінаційний, безкульмінаційний, проміжний); б) охарактеризувати види мелодичного руху; в) визначити співвідношення плавного руху і стрибків (що переважає?); де виявляється закон заповнення стрибка (зазначити такти); г) визначити мелодичну вершину (джерело, «горизонт», кульмінація) і охарактеризувати її місцеположення.

4. Метроритмічні особливості: а) загальна характеристика ритмічного руху (рівномірний, різноманітний, активний, спокійний, періодичний, неперіодичний); б) звернути увагу на узгодженість ритму і метра; чи є випадки порушення? в) виписати характерні ритмічні рисунки із зазначенням їхньої жанрової природи.

5. Аналіз кульмінації. Звернути увагу на: а) співвідношення кульмінації з точкою золотого перетину; б) спосіб досягнення кульмінації; в) взаємодію різних засобів виразності у момент кульмінації (ладових ступенів, ритмічного і мелодичного руху, гармонії, теситури, регістру, динаміки, артикуляції та ін.).

6. Принципи мелодичного розвитку. Знайти: а) повторюваність (буквальну, варіаційну, секвенційну); б) контраст мотивів і фраз; в) синтез повторюваності й оновлення; г) симетрію.

7. Структура мелодії: виписати схему масштабно-синтаксичної побудови.

8. Загальні висновки. Характеристика музичного образу мелодії та роль основних засобів виразності у його створенні.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ МУЗИКИ ТА ГАРМОНІЯ»

Оцінку **"відмінно"** – заслуговує здобувач, який досконало володіє опорними теоретичними поняттями, вміє використати їх в практичній діяльності, а саме:

– у гармонізації завдань на бас та мелодію (аналіз музичної побудови, визначення форми, каденцій, переміщень акордів, вміння передбачити той чи інший гармонічний зворот «наперед», виявити і усунути помилки самостійно);

– у гармонічному аналізі (самостійно визначити тональність, форму музичної побудови, функції акордів, пояснити їх застосування саме в цьому чи іншому випадку);

– у грі на інструменті (орієнтуватись в тональності, вміти вийти в каденцію з будь-якого місця гармонічної послідовності, володіти правильними нормами голосоведення, самостійно складати гармонічні послідовності з кількох акордів

– до розгорнутих побудов типу періоду, застосовуючи модуляції та відхилення, вміти фактурно оформити послідовність, а також підібрати нескладний супровід при допомозі буквеного чи цифрового позначення.

Оцінку **"добре"** - заслуговує здобувач, який на доброму рівні засвоїв музично-теоретичний матеріал, уміє аналітично мислити, допускаючи помилки, уміє їх самостійно виправити. Проявляє в роботі самостійність, творчий підхід, спираючись на набуті знання. Робить незначні помилки в практичних завданнях (як от ключові знаки альтерації, неточне позначення мажорної та мінорної домінанти, перенесення розміру на другу лінійку, тощо). Виставляється і, який в достатньому об'ємі володіє опорними теоретичними поняттями, уміє використати їх у практичній діяльності, допускаючи незначні помилки, усуваючи їх самостійно:

– у гармонізації завдань на бас чи мелодію (створення технічно правильної гармонізації, але зі статичною мелодією, використання більш простіших акордів та схем);

– у гармонічному аналізі допускає незначні помилки в кваліфікації певних акордів; – у грі на інструменті допускає несуттєві помилки в підборі акордів для гармонічних послідовностей. Може вирішити дані викладачем завдання, використовуючи якийсь один варіант відповіді.

Оцінку **«задовільно»** – заслуговує здобувач, який володіє музично-теоретичними поняттями, допускаючи суттєві помилки на практиці, а саме:

– у гармонізації задач на бас та мелодію (з помилками виставляє подвоєння в секстакордах, квартсекстакордах, користується обмеженим набором акордів, не може правильно визначити форму задачі, іноді – тональність, відтак не може побачити умов для розширення періоду засобами перерваної каденції чи допоміжних квартсекстакордів);

– у грі на інструменті допускає помилки в голосоведенні, подвоєнні звуків, виборі акордів та їх розв'язуванні, виправляючи помилки тільки після аналізу та зауважень викладача;

– у гармонічному аналізі з помилками визначає функцію акордів та самі акорди.

Оцінку **«незадовільно»** – заслуговує здобувач, який володіє дуже обмеженими знаннями, частково маючи прогалини в засвоєнні деяких тем, тобто не володіє системними знаннями;

– у гармонізації задач на бас та мелодію не може кваліфікувати звуки на приналежність їх до певних акордів, що утруднює гармонізацію чи унеможлиблює її, не бачить паралелізмів і не може їх усунути самотійно;

– у гармонічному аналізі впізнає найелементарніші акорди, часто не розрізняючи їх обернень;

– у грі на інструменті може відтворити тільки схему, завчену напам'ять.

Прикладимузичнихтворів простих і складних розмірів дляопрацювання диригентських схем

Обробкиукраїнськихнароднихпісень:

1. Українська народна пісня в обр. В. Барвінського «Ой, мовив же єсь»
2. Українська народна пісня в обр. І. Бідака «Ой на Івана, на Купала»
3. Українська народна пісня в обр. А. Гетьмана «Ой у полі могила»
4. Хороваобробкагаївки О. Грами «Шум»
5. Українська народна пісня в обр. П. Козицького «Ой, у полі, полі»
6. Українська народна пісня в обр. Ф. Колеси «В гаю зелененькім»
7. Українська народна пісня в обр. Ю. Корчинського «Як я булатака красна»
8. Українська народна пісня в обр. О. Кошиця «Доле ж моя нещаслива»
9. Українська народна пісня в обр. О. Кошиця «Ходив, походив місяць по небу»
10. Українська народна пісня в обр. Т. Кравцова «Дощик»
11. Українська народна пісня в обр. С. Людкевича «Во Вифлеємі»

12. Українська народна пісня в обр. В. Магдейчука «В кінцігреблі»
13. Українська народна пісня в обр. О. Некрасова «Ой ти, котку»
14. Українська народна пісня в обр. О. Некрасова «Розкопаю я гору»
15. Імпровізація на тему української народної пісні О. Некрасова «Розпилася молодиця»
16. Українська народна пісня в обр. Л. Ревуцького «Іди, іди, дощику»
17. Українська народна пісня в обр. Л. Ревуцького «На кладочці»
18. Українська народна пісня в обр. Р. Скалецького «Через річеньку»
19. Українська народна пісня в обр. Я. Степового «Ой літає соколенько»
20. Українська народна пісня в обр. С. Турнеєва «Ой, горе ж мені»
21. Українська народна пісня в обр. Г. Цицалюка «Закувала зозуленька»

Твори для вокального ансамблю:

22. Щедрівка "Бог предвічний народився"
23. Духовна пісня "Царице Небесная"
24. В. Заремба «Дивлюсь я на небо», обробка для хору О. Луканіна
25. Муз. М. Карминського, вірші М. Цвєтаєвої, укр. текст О. Закалюжної «Дяка Творцю»
26. Муз. М. Карминського, сл. Л. Галкіна «Тихо в гаю»
27. Муз. М. Карминського, сл. В. Орлова «Відлуння»
28. Муз. Є. Каменоградського, сл. М. Конопницької «Журавлі»
29. І. Кириліна «Ой там, на вершечку»
30. І. Ковач «Сумний вокаліз»
31. І. Ковач «Алилуя»
32. Вільна обробка української народної пісні К. Стеценка «Ішов дід на став»
33. Обробка В. Косенка, вірші Т. Шевченка «Реве та стогне Дніпр широкий»
34. Муз. тавірші О. Закалюжної «Журавлі»
35. Муз. М. Пастернака, вірші Я. Ткачівського «Рідна хата»
36. Муз. М. Пастернака, вірші Я. Ткачівського «Молитва до тебе»
38. Муз. Р. Скалецького, вірші В. Самійленка «Вечірня пісня»
39. Муз. В. Таловирі, сл. С. Жупаніна «Писанки»
40. Р. Толмачов «Сік землі», аранжування П. Роздайбіді
41. Муз. І. Фіцаловича, сл. Я. Мазура «Научала мати»
42. Муз. І. Шамо, сл. Л. Забашти «Ой, вербиченько»
43. Л. Шукайло «Вокаліз»
44. Муз. Ю. Щуровського, сл. В. Бабанського «Ніч горобина над Дніпром»
45. Муз. О. Яковчука, сл. В. Юхимовича «Не питайте дівчат»
46. В. Chilcott "Little Jazz Mass", № 3 "Sanctus"
47. G. Hamilton "Ride On, Jesus Ride" 89
48. J. Lennon & P. McCartney "Because"
49. Сл. і музика М. Leven "Cruella De Vil"
50. Negro Spiritual "Nobody Knows The Trouble"
51. Дж. Раттер "Requiem", № 3 "Pie Jesu"
52. Дж. Херман "Mame" з мюзиклу "Mame"
53. Spiritual "Ev'ry Time I Feel de Spirit", обр. В. Самаріна

Твори українських композиторів для хору та оркестрові твори:

54. Муз. О. Білаша, сл. В. Федорова «Калина во ржи»
55. С. Баневич «Хороваінтермедія» з оперети «Містечко»
56. Б. Бріттен “Messabrevis”
57. Муз. Г. Верьовки, сл. М. Грудницької «Проводжала милого»
58. В. Воздвиженський «Світає, край неба палає»
59. К. Данькевич, опера «Богдан Хмельницький», хор з II дії V картини
60. Муз Л. Дичко, сл. Д. Чередниченко «Роменцвіт»
61. Муз. І. Ковача, сл. Р. Левіна «Пісня про безвісного сурмача»
62. Ж. Колодуб «Барвінок»
63. Т. Кравцов, хоролий цикл «Хоровіакварелі», № 1 «Ми рвали проліски»
64. Муз. С. Людкевича, вірші Т. Шевченка «Хустина», частина № 3
65. Муз. В. Мартинюк, вірші В. Крищенко «Зове ріднамати»
66. Сл. і муз. М. Мельника «Ми маленькідударі»
67. О. Некрасов «Весна наша з квітками»
68. В. Польова «Дрьома»
69. Муз. Т. Сидоренко, сл. В. Карпенка «Весна»
70. В. Степуркохоролий цикл «Фрески Києва», № 1 «Єдин свят»
71. В. Степурко марш-увертюра "Круті пороги"
72. В. Степурко «Українськіканти XVII ст.» для мішаного хору та симфонічного оркестру у п'яти частинах
73. Муз. В. Стеценка, сл. народні, обр. О. Токар «Ой, на горіснігбіленький» 74. Муз. С. Турнеєва, сл. В. Зайцева «Світанок України»

Твори зарубіжних авторів:

75. Дж. Гершвіна, хор з I дії опери «Поргі та Бесс» “Lullaby”
76. Муз. Дж. Гершвіна, сл. А. Гершвіна “Claraуо’ hand”
77. Ш. Гуно «Ніч»
78. М. Інженьєрі «Мотет»
79. Р. Кофман «Балада про вітер»
80. Обробка чеської народної пісні Н. Можайського «Очеретинка», укр. переклад О. Закалюжної
81. Муз. С. Солониського, сл. О. Фета «Весна»
82. Ф. Пациус «Цю пісню про тебе співаю»
83. К. Сен-Санс, опера «Самсон і Даліла», хор жінок
84. А. Страделла “Pieta, Signore”
85. Муз. Б. Фільц, сл. О. Ющенко «Зимова картинка»
86. П. Хіндеміт «Зимою»
87. Литовська народна пісня в обр. М. Чюрльоніса «Чи то вітри дули»
88. Е. Шмідт «Дражлива зозуля»
89. G. Pergolesi “Stabat Mater”

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ
(за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за заняття	Бали за всі заняття (максимальні)		
			1 модуль	2 модуль	3 модуль
1	Відвідування лекцій і участь в аудиторній роботі	1	1x1,5=1,5	1x2=2	1x1,5=1,5
2	Практичні заняття	5	5x3,5=17,5	3x5=15	3x3,5=17,5
3	Модульна контрольна робота	6	1x6=6	1x6=6	1x6=6
	Усього за модуль		25	23	25
	Залік		27		
	Разом з дисципліни		25+23+25+27=100 балів		

ВИМОГИ ДО ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ

Для письмових робіт (рефератів). Обсяг 15 повних сторінок тексту (в т.ч. з вихідними даними і бібліографією та ілюстраціями). Шрифт – TimesNewRoman 14, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля: всі – 2 см. Абзац – 1,25.

Структура вихідних даних: прізвище, ім'я / Курс, група / Назва дисципліни / дата виконання письмової роботи.

Тема дослідження – великими літерами по центру сторінки.

Структура роботи: Актуальність теми дослідження / Аналіз досліджень і публікацій / Мета дослідження / Виклад основного матеріалу / Наукова новизна / Висновки.

Список використаних джерел укладається за алфавітом та оформлюється згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Для презентацій: загальний обсяг презентації - не менше 15 слайдів.

Перший слайд має містити такі інформацію: прізвище, ім'я / Курс, група / Назва дисципліни / дата виконання письмової роботи / Тема дослідження.

Останній слайд – список використаних джерел укладається за алфавітом і оформлюється згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Інші слайди мають розкривати тему дослідження. Слайди мають містити текст і можуть містити ілюстрації, графіки та ін. Шрифт – TimesNewRoman 16. Міжрядковий інтервал – 1,25.

Доповідь до презентації – 7–8 хвилин.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ
(РЕФЕРАТІВ/ ПРЕЗЕНТАЦІЙ)**

максимальний бал – 5, мінімальний бал – 1.

- **оцінювання в 5 бали** – здобувач вчасно і повною мірою виконав практичну роботу, розгорнуто, всебічно, обґрунтовано висвітлив тему, правильно оформив реферат чи презентацію; опрацював і дослідив 5 і

більше літературних джерел чи інформаційних Інтернет-ресурсів, дав власний погляд щодо суті питання, чітко орієнтується у термінології. Також здобувач доповнює власні висновки й узагальнення аудіовізуальним матеріалом; використовує сучасні методи та форми подачі інформації та вільно оперує науковими методами для розкриття завдань, що постають при виконанні роботи.

- **оцінювання в 4 бали** - здобувач вчасно і повною мірою виконав практичну роботу, оформив правильно згідно з вимогами до практичної частини. Здобувач добре орієнтується в матеріалі, показує чіткі, але вузькоспрямовані досягнення в опануванні теоретичним матеріалом; його практичне завдання не охоплює усіх необхідних відомостей щодо предмету запитання; опрацьовано менше 5 інформаційних джерел, не в повній мірі орієнтується в термінології, узагальнює, робить слушні висновки, проте наявні незначні неточності у виконанні практичного завдання. Також здобувач доповнює власні висновки й узагальнення аудіовізуальним матеріалом.
- **оцінювання в 3 бали** - здобувач вчасно і в повному обсязі виконав практичне завдання, загалом орієнтується в матеріалі щодо висвітлення теми, проте його знання не ґрунтовні, не всебічні, подекуди фрагментарні чи неточні. Відсутній чи частково представлений аудіовізуальний матеріал для розкриття теми дослідження; наявні недоліки у трактуванні змісту понять, термінів, закономірностей, нечіткі їх характеристики, що свідчить про наявність прогалин у знаннях. Не опрацьовані повною мірою представлені в роботі рекомендовані джерела інформації.
- **оцінювання в 2 бали** - здобувач не вчасно здав практичну роботу, викладений матеріал лише частково відповідає заявленій темі, зокрема, фрагментарно, побіжно розкриває зміст теми, відсутні аудіовізуальні зразки, фото, відеопокликання, що б вказувало на усвідомлене опрацювання теми, оперування термінами, категоріями, поняттями. Здобувач не орієнтується в основних категоріях щодо вивченої теми та принципів жанрово-стильового аналізу; не вміє сформулювати власну думку та викласти її. Заявлена в роботі література налічує менше 3 джерел та не розкриває змісту практичного завдання.
- **оцінювання в 1 бал** - здобувач з запізненням здав практичну роботу. Викладений в роботі матеріал не відповідає вимогам до практичної роботи ні щодо об'єму, ні щодо змісту. Викладений матеріал не розкриває теми, допущені грубі помилки чи неточності, що засвідчує безсистемність, поверховість знань, порушення логіки викладу, велику кількість граматичних, стилістичних помилок. Студент зовсім не орієнтується у термінології, фактажі матеріалу з обраної теми, не може сформулювати власну думку. Список використаних джерел та аудіовізуальний матеріал відсутній; робота оформлена не за стандартом.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

максимальний бал – 6, мінімальний бал – 1

- **Оцінювання в 6 балів** – якщо здобувач повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано виклав матеріал; показав глибокі знання в опануванні обраної теми; чіткоорієнтується в суті проблеми, в термінології, правильно і чітко сформулював основні аспекти відповіді, зробив власні висновки та узагальнення; доповнив презентацію/ реферат фото/відеоматеріалом; зробив порівняльний аналіз музичних нотних зразків, де відображено творче мислення стосовно терії музики та гармонії, розширення жанрово-стильового різноманіття інтерпретацій. Здобувач використовує сучасні наукові методи та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні роботи.
- **Оцінювання в 5 балів** – якщо здобувач правильно та обґрунтовано виклав матеріал, при цьому показав всебічні знання щодо опанування обраної теми модульного контролю; показав чітке знання термінів, правильно формулював відповіді та робив слушні певні узагальнення; проте його відповідь не містить усіх необхідних відомостей щодо предмету запитання; також наявні незначні неточності у виконанні практичного завдання.
- **Оцінювання в 4 бали** – якщо здобувачем правильно викладено матеріал, де відображені знання термінів, логічно сформульовано відповіді до обраної теми, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, їхні характеристики не точні.
- **Оцінювання в 3 бали** – якщо відповідь здобувача є поверхневою, неповною, не містить усіх необхідних відомостей, щоб розкрити обрану тему; наявні недоліки у трактуванні змісту понять, термінів, закономірностей, нечіткі їх характеристики, що свідчить про наявність прогалин у знаннях. Здобувач не вказує в роботі посилань на опрацьовану літературу, або якщо тема викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок.
- **Оцінювання в 2 бали** – якщо письмова відповідь здобувача є поверхневою та меншою в об'ємі щодо вимог написання даної форми роботи реферат/презентація (15 стор. / 15 слайдів), відображає наявність прогалин в засвоєнні конкретних знань з обраної теми, а також не засвідчує повною мірою знання основних термінів, понять, категорій; здобувач не вказує в роботі посилань на опрацьовану літературу, тема викладена з порушенням логіки подання матеріалу, містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок, список використаних джерел та вся робота оформлені не за стандартом.
- **Оцінювання в 1 бал** – якщо здобувач не розкрив відповідь на поставлене питання або відповідь є неправильною, яка не відображає сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість. Здобувач не знає основних положень вивченого модуля

навчальної дисципліни та принципів музично-теоретичного аналізу; не вміє сформулювати власну думку та викласти її. У практичній роботі відсутній означений у вимогах текстовий чи візуальний об'єм (15 стор. / 15 слайдів). Відсутнє посилання на джерело інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧА

Відповідь здобувача оцінюється на:

- **Оцінку А (90-100)** – якщо повно та глибоко, розгорнуто, правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки та узагальнення;
 - застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки та узагальнення;
 - розуміє можливості сучасних наукових методів та володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.
- **Оцінку В (82-89)** – якщо правильно та обґрунтовано викладено матеріал:
 - здобувач виявляє знання усієї програми навчальної дисципліни;
 - відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
 - але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку С (74-81)** – якщо правильно викладено матеріал:
 - відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
 - наявні неточності у виконанні практичних завдань.
- **Оцінку D (64-73)** – якщо відповідь здобувач є поверхневою, недостатньо аргументованою:
 - є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
 - є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їх характеристики;
 - свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - не містить посилань на літературу;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
 - містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок та виправлень;
- **Оцінку E (60-63)** – якщо відповідь здобувача є поверхневою:

- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
- викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35-59)** – якщо здобувач не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
 - не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у здобувача чи їх безсистемність та поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни та принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку та викласти її.
- **Оцінку F (1-34)** – якщо здобувач не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену/заліку, курсового проекту (роботи), практики
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
74–81	C	
64–73	D	
60–63	E	Задовільно
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Андреева О. Основи музичної грамоти. Київ, Знання. 1992. 136 с.
2. Бородай М., Сивик О. Теорія музики в системі професійної музичної освіти. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2012. 56 с.
3. Вознюк П., Поляковська С. Гармонія: навчально-методичний посібник з мелодіями для гармонізації. Вінниця: Нова книга. 2018. 144с.
4. Головей, В., & Кашаюк, В. (2022). Теоретико-методологічне підґрунтя інтерпретації музики: дослідження, аналіз, перспективи. *Fine Art and Culture Studies*, (4), p. 12–20.
5. Качмар О. Шляхи вдосконалення викладання курсу "Основи теорії музики та сольфеджіо"// О. Качмар / *Методичні рекомендації для студентів спеціалізації "музика", "хореографія"*. Івано-Франківськ. 2012. 70 с.
6. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки : навчальний посібник. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 108 с.

7. Кривохижа А. Гармонія танцю. Методичний посібник з виклад. курсу «Мистецтво балетмейстера» для хореогр. відділень пед. університетів. Кіровоград, 2003. 99 с.
8. Локарєва Ю.В. Навчально-методичний посібник з курсу гармонія (за вимогами кредитно-модульної системи) для студентів музично-педагогічних та мистецьких факультетів педагогічних університетів. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. 234 с.
9. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Л. М. Масол. Київ: Промінь, 2006. 132 с.
10. Музика в системі мистецької освіти: взаємини та протидії : матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації у галузі мистецтвознавства, музикознавства, музичної педагогіки, м. Одеса, 15 березня – 23 квітня 2021 р. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 308 с.
11. Музична грамота // Укладачі: Амосова Н. В. Казак І. Навчально-методичний посібник із сольфеджіо та теорії музики для учнів 1-7 класів дитячих музичних шкіл. Рівне. 2020. 96 с.
12. Пасічник В. Гармонія: методичний посібник. Львів: Растр-7, 2015. 56 с.
13. Пасічник В., Іваньо О., Новак Б. Методичні рекомендації з курсу “Гармонія” для студентів вищих навчальних закладів II-IV рівня акредитації. Львів: Растр-7, 2015. 48 с.
14. Пасічник В., Іваньо О., Новак Б. Гармонія : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 140 с.; нот.
15. Сапожник О. В. Антологія української популярної естрадної музики (1920–2000 роки): Ч. I та Ч. 2: навчальний посібник 3-тє вид., випр. і доп. Київ : ТОВ "Вид-во "Прометей", 2025. 336 с.
16. Сапожник О.В. Стильова палітра пісень української боротьби січового стрілецтва: особливості мелодики і поезики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 289–296. DOI 10.32461/2226-3209.3.2025.344460
17. Сапожник О. В. Сучасна популярна естрадна музика в Україні: до питання дефініції та жанрово-стильових конотацій. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 1. С. 327–332. DOI , <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2024.302095>
18. Смаглій Г. А. Теорія музики : підруч. для навч. закл. освіти, культури і мистецтв / Г. А. Смаглій. Харків : Вид-во «Ранок», 2013. 392 с.
19. Скуратовський В. Задачі з гармонії. Частина II. Дніпропетровськ: Юрій Сердюк, 2017, 146 с.
20. Скуратовський В. Задачі з гармонії. Частина I. Дніпропетровськ: Юрій Сердюк, 2017, 219 с.
21. Тилик І. Гармонія: музично-теоретичний практикум для студентів факультету музичного мистецтва. Київ: Ліра-К, 2017. 68 с.
22. Задачі по гармонії. 150 мелодій для гармонізації : навч. посіб. для початкової мистецької освіти / уклад. В.М. Завісько. Київ, 2019. 36 с.

23. Шип С. Музична форма від звуку до стилю. Київ : Знання, 1998. 367 с.
24. Щириця Т. В. Загальна теорія музики: Підручник. Київ:Вищашкола, 2004. 303 с.
25. Fyk, Y., and O. Sapozhnik. “«Feast of Trumpets» by YevhenStankovych: monotimbral ensemble as a space for creative experimentation”. *Scientific Herald of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, no. 143, Sept. 2025, pp. 92-102, doi:10.31318/2522-4190.2025.143.342799.

Допоміжна література

26. Барська З. Гармонічне сольфеджіо на основі української музики. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2017. 80 с.
27. Бондаренко А. І. Сучасне музичне мистецтво і комп'ютерні програми : навч. посіб. Київ : Видавництво «Ліра-К», 2022. 284 с.
28. Бородай М. Гармонізація Soprano. Навчальний посібник для фахової передвищої мистецької освіти. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 2021. 24 с.
29. Ганзіна Т. Правила з елементарної теорії музики: навчально-методичний посібник для початкової мистецької освіти / уклад. Т.І.Ганзіна. Київ, 2020. 46 с.
30. Макуцька Н., Сенік О. Практичний довідник з гармонії «Про помилки реальні та умовні» Дрогобицького музичного коледжу ім. В. Барвінського Дрогобич, 2019. 168 с.
31. Полякова С.П. Довідковий матеріал з музичної грамоти. Київ: Музична Україна, 2020. 44 с.
32. Сапожник О.В. Наукове та навчально-методичне забезпечення викладання дисциплін з естрадознавства. *Естрадно-вокальне мистецтво: історія, теорія, практика* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 4 червня 2024 року). Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила». 2024. 171 с. С. 107-111.
<https://mail.google.com/mail/u/0?ui=2&ik=d3438e5995&attid=0.1&permmsgid=msg-f:1801482759037619888&th=19002706516d8eb0&view=att&disp=inline&realattid=f1x9113bb0>
33. Сапожник О. Сучасна популярна естраднамузика (1870-2000 роки): підручник. 2-ге вид., доп. Київ : Прометей, 2025. 226 с.
34. Сапожник О. В. Формування компетентностей у здобувачів на заняттях з вокального ансамблю естрадного та академічногоспрямування// *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір* : матеріали VIII Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран. / М-во культ. та страт. ком. України ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. ; Наук. тов. студ., асп., доктор. і молод. вч. (Київ, 07 листопада 2024 р.). Київ : НАКККіМ, 2024. 500 с. С. 304-306.
https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/nauka/vydannia/Tezy_07_11_2024.pdf.
35. Теорія музики: методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр» факультетів мистецтв педагогічних

навчальних закладів за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво) // Укл.: Олена Ярошенко. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 87 с.

36. Майкл Пілхофер, Холлі Дей. Теорія музики для чайників. Видавництво «ДіалектикаВільямс», 2021. 233 с.
37. Фішкіна С. С. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках музичного мистецтва / С. С. Фішкіна, О. О. Котенко // *Час мистецької освіти. Проблема творчості у сучасній мистецькій освіті* : Зб. тез та матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 28–30 берез. 2018 р. / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди ; заг. ред. Т. А. Смирнової. Харків : ХНПУ, 2018. С. 165–167.
38. Юферова Г. В. Музичні комп'ютерні технології в комунікаційних процесах у сучасній українській музиці: дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ – Суми, 2021. 220 с.
39. Mykulanynets L., Zhyshkovych M., Bassa O., Kachur M., Dikun I. Biography as a factor of shaping the artist's creative style. *Amazonia Investiga*. 2023. No. 12(67). P. 30–37.
40. Mykulanynets L., Zhyshkovych M., Bassa O., Ksondzyk O. (2023). The artist's biography in the postmodernism epoch. *Amazonia Investiga*. No. 12(65). P. 10–19.
41. Pavlenko, O., Vyshnevetska, A., Fartushka, O., Mykhailova, N., Malyi, D. & Tsurkanenko, I. (2023). Formation of Specialists' Professional Competence in Art Specialities Using the Pedagogy of Dissensus: Features of a Development of the Postmodern Society. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 15(2), 358–374.
42. Samoilenko, O., Osadcha, S., Chernoiivanenko, A., Grybynenko, Y. & Ovsyannikova-Trel, O. (2022). Musical composition as metonymy of culture and the subject of musicological studies. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 12, 1, special 25, 190–192.
43. Sapozhnik O. (2024). Musicological-cultural and artistic-aesthetic analysis of the genre palette of church chant on the example of canonical and non-canonical works [Музикознавчо-культурологічний та художньо-естетичний аналіз жанрової палітри церковних піснеспівів на прикладі канонічних та неканонічних творів]. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (Культурологія)*: наук. зб. Вип. 48 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов; редкол.: Ю. П. Богуцький, В. Г. Виткалов, С. М. Волков та ін.; наук.- бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне: РДГУ, 561 с. С. 136-143. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.762>
44. Serhaniuk, L., Shapovalova, L., Shehda, L.; Kazymyryv, K. & Kolubayev, O. (2021). Portraits and Self-Portraits of Composers at the Musical Work. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 11, 1, 111–115.
45. Shapovalova, L., Kysliak, B., Vavryk, R., Zinchenko, V. & Katryniak, B. (2024). Solo Instrumental Concert With the Participation of Folk and Percussion Instruments in the Context of the new European Tradition. *AD ALTA: Journal Of Interdisciplinary Research*, 14, 1, Spec. Issue XLI, 72–78.

46. Yakovlev O., Levko V. (2020). *Academization Forms of Popular Music. Journal of History Culture and Art Research. Vol. 9 № 3. P. 139–146.*
47. Zosim O. (2020). *Popular Music in Contemporary Church Chants. Journal of History Culture and Art Research. Vol. 9. № 2. P. 227–235.*

Електронні ресурси

48. Наукова періодика України. Сайт електронних видань вищих навчальних закладів і наукових установ України. URL: <http://journals.uran.ua>
49. Електронний каталог Наукової бібліотеки НАКККиМ. URL: <http://library.nakkkim.edu.ua/>
50. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
51. Глобальна цифрова бібліотека. URL: <https://digitallibrary.io>